

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

ריאה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יט
(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שבעים שנה לנשיאות ב"ק אדמו"ר מלך המשיח

א. לפני הבחירה אין, לכאורה, יתרון במקום המזבח

כתוב בפרשתנו¹, והיה המקום אשר יבחר ה'... (בית הבחירה בירושלים)² שמה תביאו... עולותיכם וזבחיכם... מן הביטוי „אשר יבחר ה'“³ משתמע, שמעלת המקום (שבזכותה „שמה תביאו...“) היא רק בחירת ה' בו, אבל לפני בחירת ה', ניתן היה לבחור מקום אחר, ולמקום זה לא היה שום יתרון על-פני מקומות אחרים.

כמאמר חז"ל⁴, „עד שלא נבחרה ירושלים היתה כל ארץ ישראל“ כשרה⁵ למזבחות... עד שלא נבחר בית עולמים היתה ירושלים ראויה לשכינה...“ כלומר, „עד שלא נבחרה ירושלים... למזבחות“ לא היתה לה מעלה מיוחדת, כאשר למקום המזבח ובית המקדש, על פני מקומות אחרים בארץ ישראל, והוא הדבר לגבי מעלת „בית עולמים“ על-פני שאר המקומות בירושלים.

אך הרמב"ם אומר בהלכות בית הבחירה⁶: „המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם, שנאמר⁷ זה מזבח לעולה לישראל“. אחר כך⁸ הוא מונה מספר מעלות של מקום זה לפני שנבחר – „הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח... שבנה בו נת... שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון... ומשם נברא“. משמעות הדברים בפשטות היא, ש„מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם“, מפני⁹ שזהו המקום שבו הקריבו אברהם ונת... את קרבנותיהם¹⁰, לפני בחירת

הקדוש-ברוך-הוא, ולא רק מפני שה' בחר בו. יש „אחרונים“ האומרים¹¹, שזוהי מחלוקת בין הרמב"ם ל„ספר החינוך“¹²: לפי „החינוך“ – „אין המקום סגולתי להשראת השכינה“¹³, אלא מפני שה' בחר בו, ואילו לפי הרמב"ם – בחר ה' במקום מפני שהוא „מקום סגולתי“ כבר קודם לכן.

יש להבין¹⁴: מן הפסוק „במקום אשר יבחר ה'... שמה תביאו...“ נראה, שמעלת המקום היא רק מפני בחירת הקב"ה בו – „יבחר ה'“, ואילו מדברי הרמב"ם, נראה שמעלת המקום¹⁵ איננה נובעת רק מזאת, אלא מפני שאדם הראשון... ואברהם¹⁶ הקריבו בו קרבנות, ומשום כך „מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו...“.

ב. מחלוקת אחרת הקשורה למחלוקת הנ"ל

ה„צמח צדק“ מביא ב„אור התורה“¹⁷ את מחלוקת הראשונים על מקום המקדש לאחר שנבחר, אם הוא נעשה מקום נבחר להשראת שכינה, ללא שינויים במקום עצמו, או שהשכינה „נאיר ושורה בבחינת מקום“, והוא נותן דוגמא לשני האופנים;

לפי הדעה הראשונה, דעת הרמב"ם ב„מורה

המורי“ גופא. ובפרט שאו הו"ל להביא זה בהלכה א' בהמשך למ"ש „ובמקדש נעקד יצחק אבינו כו“ (ובפרט להגירסא בהלכה א', במקום המזבח נעקד כו...).

(11) מעשי למלך להל' בית הבחירה שם.

(12) מצוה צה.

(13) במעשי למלך שם מוכיח ממ"ש „צונו לקבוע מקום שיהי' טהור ונקי בתכלית הנקיית לטהר שם מחשבות ב"א כו' והוא ב"ה בחר אותו המקום כו' אולי מהיותו אמצעית העולם בכיוון כו'“.

(14) וכמו שהקשה בכלי יקר פרשתנו יב, ד.

(15) אף שמדובר ע"ד ב' ענינים שונים: בהכתוב דבפרשתנו – ע"ד חיוב הבאת קרבן בביה"ב (ואיסור הבמות), וברמב"ם – ע"ד מקום המזבח, המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם – ה„מכוון“ במקדש גופא.

(16) להעיר ממז"ב ח"ג פמ"ה: שהמקום אשר ייתוו אברהם נבבואה הי' ידוע אצל משה רבינו ואצל רבים שאברהם צוה אותם שיהי' בית עבודה. וראה פרש"י וירא כב, יד.

(17) ויצא קעת, א ואילך. ביהוה"ו (להצ"צ) ויצא ע' קג ואילך. סה"מ תר"ל ע' סג ואילך. ועייג"כ סה"מ תר"פ ע' קפד ואילך. – וראה בארוכה לקו"ש חל"ז ע' 193 ואילך.

(1) יב, יא.

(2) רש"י עה"פ. וראה רש"י שם ד"ה שמה תביאו וגו' לעיל יב, ה ובספרי (במקומות הנ"ל) ובמפרשי רש"י שם. לקמן הערה 48. ואכ"מ.

(3) ועד"ו הוא לקמן שם, יד. ית. כא. כו. ועוד.

(4) מכילתא בתחילתה.

(5) לא רק ש„לא נאסרה“ כלשון הרמב"ם הובא לקמן בפנים.

(6) רפ"ב.

(7) דה"א כב, א.

(8) שם ה"ב.

(9) ראה הלשון בקרית ספר לרמב"ם רפ"ב.

(10) כפשטות הלשון (ולא לבאר מקומו המכוון בהר

אמיתית קיימת רק כאשר לדבר הנבחר ולכל השאר יש אותן מעלות.

(ב) במאמר חז"ל שלעיל נאמר בפירושו, שמלכתחילה „כל ארץ־ישראל כשרה למזבחות“.

(ג) לפי זה יובן מדוע מונה הרמב"ם את כל המעלות שלעיל בהלכה נפרדת (ההלכה השניה בפרק ב' 22), ובהלכה הראשונה, שבה מובאת ההלכה ש„המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משני“... „הוא מצטט את הפסוק „זה מזבח לעולה לישראל“, שנאמר לאחר הבחירה,

שפסוק זה 23 מצוטט על ידו 24 בתחילת הלכות בית הבחירה 25: „כיון שבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות... ואין שם בית לדורי הדורות 26 אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה נאמר ויאמר דויד זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל“,

וכן את הפסוק 27 מדברי הימים 28, ויחל

„מכוון ביותר“). וראה לקמן הערה 57. ולהעיר, שבהכתובים שם (יב, ה. יא. יד. כא. כו) נאמר הלשון „המקום אשר יבחר ה' לענין הקרבת הקרבנות. (22) דהל' בית הבחירה.

23 ולהעיר מפירושו המשניות להרמב"ם רפ"ג דמס' מדות „לפי שהקפידה על מדת המזבח בתורה גדולה מאד וכן על מקומו (ומביא גם תחלת הכ') ונאמר בדברי הימים כשיחד להם מקום המזבח שנאמר ויאמר דוד זה הוא בית ה' אלקים וזה מזבח לעולה לישראל“.

24 ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 501 הערה 12, הטעם שהביא הרמב"ם כתוב זה, ולא דפרשתנו (יב, ט) שהובא בש"ס ובחיים (ק"ט, א).

25 פ"א ה"ג – והרי שם לא הזכיר הרמב"ם מעלה בירושלים והר המורי" (שלפני הבחירה), ומוכן שכוונתו דמה ש„אין שם בית כו' אלא בירושלים בלבד ובהר המורי" שבה נאמר כו' הוא רק מצד בחירת הקב"ה במקום זה, וכמו שמיים, ואומר (תהלים קלב, יד) זאת מנותחי עדי עד“ (וראה לקו"ש שם). וראה לקמן הערה 47.

26 ראה לקו"ש שם הערה 13.

27 ומה שמביא לפניו, ובמקדש נעקד יצחק כו", הוא לא בכדי לבאר מעלת המקום, כ"א להדגיש מקומו, וכבגמרא ובחיים סב, א: אלא מזבח מנא ידעי כו' אפרו של יצחק ראו שמונה באותו מקום. ולהעיר דבפירושו המשניות להרמב"ם שם הביא מזבחות (שם): „ואמרו רבותינו ז"ל אמר רבי אלעזר ראה מזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו ואמרו ג' נביאים עלו עמהם כו' אחד שהעיד להם על המזבח ואחד כו' על מקום המזבח“ והשמיט דעת ר"י נפחא (שלאחר מאמר ר"א) שם, אפרו של יצחק ראו כו" (וכן מאמר ר"ש בר נתנמי שם). וראה לקמן הערה 47. א. ב ג, א.

נבוכים¹⁸, הרי השראת השכינה במקדש היא כרעיון שכלי הנכתב באמצעות אצבעות היד, ואיננו מאיר וסורה ביד, שאין לה שום קשר לשכל, אך בכל זאת, אפשר לכתוב רעיון שכלי רק באמצעות אצבעות היד¹⁹, ולא באמצעות אצבעות הרגל, כך שורה השכינה דוקא במקום המקדש, למרות שאין לו קשר להשראת השכינה.

לעומת זאת לפי הדעת השניה, דעת הרמב"ם²⁰, דומה השראת השכינה במקום ל„התלבשות השכל במוח“, שאמנם, גם המוח הוא גשמי, אך יש לו קשר לשכל, והשכל „מתלבש“ בו „בדרך התלבשות והשראה ממש“.

לכאורה, כרוכות שתי המחלוקות הללו זו בזו: לפי השיטה שמקום המקדש והמזבח הוא „מקום סגוליי“ יוצא, שהשראת השכינה בו דומה ל„התלבשות השכל במוח“, ואילו לפי השיטה שאין הוא „מקום סגוליי“ אלא „המקום אשר יבחר ה'“ – המעלה שבו היא רק בחירת ה' בו, יוצא, שהשראת השכינה בו²¹ דומה לשכל העובר דרך אצבעות היד.

לפי זה יש להבין: כיצד תואמת שיטת הרמב"ם בהלכות בית הבחירה לשיטתו ב„מורה נבוכים“?

ג. שיטת הרמב"ם זהה לשיטת ה„חינוך“

אך אם נדייק היטב ניווכח שגם הרמב"ם בהלכות בית הבחירה סובר כבעל ספר החינוך, ש„מקומו מכוון ביותר“ לא מפני שהקריבו עליו לפני כן את הקרבנות, אלא מפני בחירת הקדוש־ברוך־הוא:

(א) כאמור לעיל, לשון הפסוקים במספר מקומות היא „אשר יבחר“^{21*} וכדומה, ובחירה

(18) ראה שם ח"א פכ"ה (ציוין באוה"ת וסה"מ תר"ל שם).

וראה עבה"ק שהובא שם בשם חכם א'.

(19) ע"י שתנועות האצבעות הן בדוגמת (ועושות ע"י אמצעות הקולמוס) קוי האותיות.

(20) ראה אוה"ת ביאוה"ו וסה"מ תר"ל שם. ומביא (גם) הרמב"ם עה"ת ס"פ פקודי. ומשער הגמול בענין געה"ת.

(21) ראה בארוכה הסברת החינוך שם, הצורך בבחירת מקום כו', ומתאים לכאורה עם המובא והמבואר באוה"ת ביאוה"ו כו' בדעת המו"נ ר"ט עקרי"ם כו'.

(21*) שבוה נכלל גם הבחירה במקום המזבח (שהוא

ההלכות שמופיעות מיד אחר-כך נקראות „הלכות כלי המקדש“... „ביאת המקדש“.

זאת, מפני ששיטת הרמב"ם היא, שמעלת המקדש היא רק מפני בחירת הקדוש ברוך הוא במקום זה.

ד. הרמב"ם רומז לכך בדבריו

אפשר אף לומר, שהרמב"ם רומז לכך גם בהלכה השניה בעצמה, שבה הוא מפרט את מעלת המקום:

לאחר שהרמב"ם מסביר בהרחבה ש, ומסורת ביד הכל³⁶ שהמקום שבנה בו דוד... הוא המקום שבנה בו אברהם... נת... קין והבל ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא ומשם נברא מוסיף ואומר: „אמרו חכמים³⁷ אדם ממקומו כפרתו נברא“.

ולא מובן: מדוע מביא הרמב"ם מקור לכך ש, משם נברא ביעוד שלגבי הפרטים האחרים שהוא מונה אין הוא מציינ את מקורם בדברי חז"ל³⁸?

יש לומר, שהרמב"ם אינו מתכוון להביא דברי חז"ל אלו כמקור לכך ש, משם נברא³⁹, אלא הוא רומז בכך שכל שאר המעלות שארעו במקום המזבח, הנמנות בהלכה זו, אינן סותרות לענין של, המקום אשר יבחר ה' (בלשון עתיד) – שמעלת המקום היא רק מפני בחירת הקדוש ברוך הוא לאחר מכן, כפי שיוסבר בהמשך.

שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה אשר נראה לדוד אביהו אשר הכין במקום דוד בגרן ארנן היבוסים“.

כלומר, „מקומו מכוון ביותר ואין משניין...“ מפני ש, זה מזבח לעולה לישראל“ ומפני ש, ויחל שלמה...“ שנאמר לאחר בחירת הקדוש ברוך הוא. ולא מפני המעלות שהוא ימנה בהלכה מאוחרת יותר.

לפי זה יובן מדוע מצטט הרמב"ם גם את סוף הפסוק „ויחל שלמה...“ אשר נראה לדוד אביהו אשר הכין במקום דוד בגרן ארנן היבוסים“, כי, לכאורה, הוא רוצה להוכיח שהמקום הוא „בירושלים בהר המוריה“, ודי היה בציטוט תחילת הפסוק „ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה“, ומדוע קשור לכאן סוף הפסוק „אשר נראה לדוד אביהו אשר הכין במקום דוד בגרן ארנן היבוסים“?

אלא, שלפי האמור לעיל אפשר להסביר²⁹: בכך רומז הרמב"ם, ש, אין משנין אותו ממקומו – „ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים“ – מפני „אשר נראה לדוד אביהו“ בחירת הקדוש ברוך הוא. לפני הבחירה אין שום מעלה מיוחדת³¹ במקום זה על-פני מקומות אחרים, והוא רק „בגרן ארנן היבוסים“.

לפי זה יובן גם מדוע קורא הרמב"ם להלכות אלו בשם „הלכות בית הבחירה“³² למרות שלשון הפסוק שהוא מצטט מיד הוא „ועשו לי מקדש“³³, ולפני כן הוא כותב³⁴ ש, יש בכללן שש מצוות... א) לבנות בית המקדש“³⁵, וגם

(29) ראה עוד ביאור בההתעודות (דש"פ מטו"מ תש"מ) – לקו"ש ח"ל ע' 70 הערה 22.
(30) לא – אברהם נח ואדה"ר.

(31) ועפ"ז מובן זה שלא הביא פסוק דוידחל שלמה גו' ברפ"א – כי שם אין צריך לשלול הקס"ד שהוא מפני שבנה בו אברהם כו'.

(32) וכן לשונו במנין המצות בריש ספר היד מ"ע כ. ספמ"צ צ) (לפנינו). אבל בתרגום העליו וקאפאח, בית עבודה" – וגם שם מביא ע"ז הרא"י מ, ועשו לי מקדש – בהל' מלכים ומלחמותיהן בתחלתן.

(33) ומש"כ ברפ"ח מהל' מעשה הקרבנות, בית הבחירה" ג) פעמינו. הוא מתאים לראיתו שם מהפסוקים בפרשתנו (יב, יד. כו), במקום אשר יבחר ה', המקום אשר יבחר ה'.

(34) כי ג"ז הוא מהרמב"ם – ראה הקדמתו לספרו. וראה צילום נתי" הרמב"ם הדחתת ח"ס ממשפטים (בהוצאת שולדזנבער נ.י. תש"ז – סוף כרך האחרון תמונה ז).

(35) ועד"ז כתב במנין המצות על סדר הלכות הרמב"ם

„ספר שמיני אכלול בו מצות שהם בבנין המקדש“. ובא' מכת"י הרמב"ם (הובא ברמב"ם ספר המדע – ירושלים תשכ"ד) נהג"ל (בהסותרת דהל' ביהב"ח) יש בכללן ו' מצות כו' לבנות בית הבחירה.

(36) דיוק לשון „מסורת ביד הכל“ (ועוד דיוקים בה"ב) – ראה שיחות ש"פ דברים תשל"ט. וראה בארוכה ביאור ב' הלכות אלו – לקו"ש ח"ל ע' 68 ואילך.

(37) ב"ר פי"ד, ת. וראה לקמן הערה 46.
(38) ברוחק גדול אולי י"ל שבנוגע לשאר הענינים לא הביא מקור כי מקדים שוהי, מסורת ביד הכל" ודוקא בנוגע ל, משם נברא" אין מסורת (!) ולכן צריך למקור ע"ז, אמרו חכמים כו". – אבל יל"ע בכלל אם, מסורת ביד הכל" קאי על כל עניני ההלכה – גם ע"ז שבנה בו נח קין והבל ואדה"ר, או רק ע"ז, הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק, וכדמשמע במו"נ (הובא לעיל הערה 16).
(39) אולי י"ל, מיזין שבהלכה ב' בא להוכיח שמקום זה מובחר ומויחד למזבח ולהקריבו בו קרבן, לכן מסיים, אמרו חכמים במקום כפרתו נברא, דגם זה דמשם נברא הוא מפני שהוא מקום כפרתו.

המקום שאדם הראשון בחר להביא בו⁴⁵ את קרבנו⁴⁶.

ה. הקרבת הקרבנות שם היא מפני נבואה על בחירת ה' בו

1. מדוע מביא הרמב"ם את כל ענין הקרבת הקרבנות במקום זה?

ברם, עדיין לא מובן: אם גם לדעת הרמב"ם „מקומו מכוון ביותר” לא מפני שהקריבו בו קרבנות, אלא מפני בחירת הקדוש-ברוך-הוא, מדוע הוא מביא בהלכות בית הבחירה את כל הענין ש, הוא המקום שבנה בו אברהם... נח... במקום כפרתו נברא?

יש לומר, שבכך מסביר הרמב"ם מדוע, אין משנין אותו ממקומו לעולם.

כי אמנם זהו ה„מקום אשר יבחר ה'”, אך זו אינה הוכחה⁴⁷ לשלילת אפשרות לשינויו ולהחלפתו במקום אחר⁴⁸.

45) ראה תיב"ע נח ה, כ: מדבחה דבנא אדם בעידן דאיטירי מן גנתא דעדן ואקריב עלוי קרבנא. וראה ע"ז ה, א. 46) כמו שמביא תיב"ע לפנ"ו. ועי"פ המבואר בפנים יומתק מה שהביא לשון ה"ב"ר דוקא, ולא מירושלמי (נזיר פ"ז ה"ב. הובא בכס"מ שם), „נטל הקב"ה ממקום המזבח וברא בו אדה"ר”, או מפרד"א (רפ"ב. וראה שם רפ"כ), „ממקום טהור וקדוש .. ממקום בית המקדש” – כי ב, „מקום כפרתו” כוונתו (לא למוזב וביהמ"ק שלאחרי הבחירה, כ"א) למקום שהביא אדה"ר קרבנו. – אבל להעיר (שגם) בב"ר שם ממשך, היך מה דאת אמר מוזב אדמה תעשה ליי. ואכ"מ. 47) ועד"ו אין הכרח מהכתוב, „זה מזבח לעולה לישראל” – כי דחול"ל כשנאמר „זה”, „זאת” (החודש הזה, זאת החי' ועוד) – הוא דיוק בהדבר עצמו ולא בנוגע למקומו וענין שחוק הימנו. וגם כאן חול"ל עד"ו – שבא ללמד שכל מוזב צ"ל כמזבח זה (רובע ארכו כרחבו וכו') – ראה הרמב"ם הל' ביהב"ב פ"ב ה"ו. (ועוד).

ועפ"י יומתק זה שמביא בח"א הענין, ובמקדש (במקום המזבח) ענין יצחק כו' שנאמר בו (ולא דיו הבספוק, זה מוזב לעולה לישראל") – להוכיח שהכוונה בזה היא קביעת מקום המזבח (ראה לקמן בפנים) כי מהלשון „זה” מוזב לעולה" אין הכרח שקאי על קביעת המקום, כנ"ל. ועי"פ הנ"ל מובן מה שהוצרך הרמב"ם להוסיף לעיל (פ"א ה"ג) – בנוגע לדיוק, וגם אין הכרח שמצד בחירה זו, „נאסרו כו" – ראי' ב' מהכתוב, „זאת מנוחתו עדי עד”, ולא הסתפק בהרא"י, ויארמך דודי זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל” – כי מהפסוק, „זה בית גו' וזה מזבח גו' אין הכרח על קביעות מקום הבית, וגם אין הכרח שמצד בחירה זו, „נאסרו כו" – ולא, „הוא המזבח שיקריבו בו בביהמ"ק”. והיינו שדיעתו ית' שהוא מקום המזבח בביהמ"ק (דעתיד) לא באה בדיבור. וראה לעיל הערה 16.

48) וכמוכרח בנוד"י גופא, שגם בשיגה נאמר, המקום אשר יבחר ה' (ספרי פרשתנו יד, כה. תבוא כו, ב. ועוד. וראה בארוכה ביאור הרי"פ פערלא לטהמ"צ רס"ג מ"ע פד"פה, ושנ"ו. וראה הגסמן בהערה 2. לקו"ש חכ"ד ע' 79 ואילך).

אדם הראשון וכל האחרים שהביאו קרבנות דוקא במקום זה, בחרו בו מפני שידעו בנבואה שזוהו ה„מקום אשר יבחר ה'” (בעתיד)⁴⁰. כלומר, בחירת הקדוש-ברוך-הוא במקום זה איננה תוצאה מכך שהקריבו שם קרבנות לפניו, כן, והפכוהו ל„מקום סגולתי”, כי אם להיפך: הקרבת הקרבנות דוקא במקום זה היתה תוצאה מכך שידעו בנבואה שהקדוש-ברוך-הוא יבחר בו⁴¹.

זאת ניתן לומר רק על הקרבנות שהקריבו שם, אך אי אפשר לומר כך על „ומשם נברא”, שזוהי פעולת הקדוש-ברוך-הוא⁴², וגם אם נאמר ש„ומשם נברא” נבע מידיעת ה' שבעתיד הוא יבחר במקום זה, הרי כבר היתה פעולה של בחירה, וכבר לא ייתכן אחרת.

במיוחד קשה הדבר לפי ההסבר הידוע⁴³ על „צדיק ורשע לא קאמרו⁴⁴”, שלו היתה ידיעת ה' מתבטאת בדיבור, היה הדבר מכוון את האדם בהכרח להתנהג בהתאם לידיעת ה', ועל-אחת-כמה יזכמה בענייננו, כאשר ידיעת ה' התבטאה בפעולה,

לפיכך מוסיף הרמב"ם, „אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא” – „ומשם נברא” (היא לא כשאר המאורעות, „הקרבת הקרבנות שהקריבו במקום זה, שנבעו מכך שבעתיד יהיה זה ה„מקום אשר יבחר ה'”, אלא) מפני שזוהו „מקום כפרתו”,

40) ובפרט בנוגע לאברהם שלא הוצרך לנבואה כי הקב"ה ציווה (ורא כב, ב) „לך לך אל ארץ המור” ורצה הקב"ה שיהי' כתפלת אברהם, ה' יראה גו' יאמר היום גו' (שם יד).

41) וי"ל שלכן הוסיף הרמב"ם וכופל בתחלת ההלכה „המקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בנזון ארונו כו”, דלכאורה הוא מיותר וכפל לשון. והל"ל „המקום הזה הוא המקום שבנה בו כו”?

42) „הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח כו”, הוא כי זה ש, הוא המקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח” – מוטב מה שהוא, המקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח” – משא"כ זה שהקריבו בו קרבנות. דגם לפי המבואר בפד"א (פ"א): „כיון שהגיעו לאותו מקום הראו הקב"ה לאברהם ואמר לו זה הוא המזבח” – הרי ממשך, „זה הוא המזבח שהי' אדם הראשון מקריב בו מקודם כו” קין והבל כו”, ולא, „הוא המזבח שיקריבו בו בביהמ"ק”. והיינו שדיעתו ית' שהוא מקום המזבח בביהמ"ק (דעתיד) לא באה בדיבור. וראה לעיל הערה 16.

43) שער התשובה לאדהאמ"צ ח"א כ, ד ואילך. תו"ח בתולדות יג, ג ואילך.

44) תניא פ"א. וראה נדה טז, ב.

אחרים, מדוע הם דייקו להקריב קרבנותיהם רק מקום המכוון, בהר המוריה עצמו?
מכך מובן, שעלידי בחירת הקדוש-ברוך הוא, נשללו שאר המקומות, ואם רוצים להקריב במקום הנבחר בעתיד, ייתכן רק בהר המוריה עצמו, ש"מקומו מכוון ביותר"⁵⁷.

ז. ההבדל בין "בחירה" ל"קדושה"

כדי להסביר את הענינים בפנימיותם, יש להקדים את המוסבר פעמים רבות⁵⁸ על שני הענינים של "בחירה" ו"קדושה", אשר לגבי המקדש משתמש הרמב"ם בשניהם: "הלכות בית הבחירה", ו"הלכות כלי המקדש", "הלכות ביאת המקדש", ועוד. בכל אחד מענינים אלו יש יתרון על פני האחר:

כאשר אומרים על דבר מסויים שהוא "קדוש", הרי שהקדושה חדורה בו – החפץ קדוש, אך מצד שני, כיוון שהקדושה קשורה בחפץ, שהוא מוגבל, מוגבלת אף היא, וכך גם לגבי מקום.

לעומת זאת, "בחירה" איננה מצד הנבחר, אלא מצד הבוחר. ובענינו – "המקום אשר יבחר ה'": כאשר ה' שהוא בלתי-מוגבל בוחר במקום, הוא מקבל מעלה וקדושה בלתי-מוגבלות. אך מצד שני, כיוון שהקדושה היא מצד הבוחר אין זה "קב שלו", ויש צורך אחר-כך בעבודה עצמית כדי להפנים זאת.

זאת מסביר הרמב"ם בשתי ההלכות הנ"ל לגבי מקום המזבח:

בהלכה הראשונה הוא אומר, "המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם"⁵⁹ – נצחיות ואי-הגבלת המקום. דבר זה אינו בא מצד האדם או מצד המקום, אלא מפני בחירת הקדוש-ברוך-הוא, שמעל להגבלה⁵⁹. על כך הוא מצטט את הפסוק שלאחר הבחירה, "זה

כשם שמוצאים לגבי דוד המלך, שהקדוש-ברוך הוא בחר⁴⁹ בדוד ובבניו אחריו, "המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם"⁵⁰, ולמרות זאת ההלכה היא, כפי שפוסק הרמב"ם⁵¹, ש"הנביא שהעמיד מלך משאר שבטי ישראל... הרי זה מלך וכל מצוות המלכות נוהגות בו" (אלא ש"תפסק המלכות מביתו"⁵²).

לפי זה יש גם לשאול על מקום בית המקדש – מנין ההוכחה לשלילת כל מקום אחר, במיוחד קשה השאלה לגבי שילה, שהיה מקום, אשר יבחר ה'⁵³, שהמשכן עמד בו שס"ט שנה⁵⁴. ואם כך מוכרחים לומר, לכאורה, שלא דוקא "זה הוא בית ה'..." וזה מזבח...?" וכן לגבי הר סיני⁵⁵, ששם הקים משה רבינו את המשכן בפעם הראשונה?⁵⁶

ובדומה לכך בענינו: לצורך זה מביא הרמב"ם הוכחה לכך שבמקרה זה בחירת ה' שוללת מקומות אחרים⁵⁷, ולכן בחרו אדם הראשון וכל השאר להקים מזבחות דוקא במקום זה: לו לא היתה בחירת ה' שוללת מקומות

(49 כלשון הכתוב (מ"א יא. לד. תהלים עה, ע. ועוד). וראה הערה 51.

(50 רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז, ע"ש.
(51 שם ה"ח. – ולהעיר שבמכילתא בתחילתה מביא (בהמשך להמאמר, עד שלא נבחרה ירושלים כו' עד שלא נבחר בית עולמים כו') – "עד שלא נבחר דוד היו כל ישראל כשרים למלכות מטעם דוד יצאו כל ישראל" וי"ל שהו בנוגע להפסק המלכות (כדלקמן בפנים). וראה הערה שלאח"ז.

(52 שם ה"ט. ובהשגת הרב"ד שם, ש"לא היתה מלכות פוסקת ומרוע אבל היתה שני' למלכות בית דוד כגון קיסר ופלג קיסר" (סנהדרין צה, סע"ב) – וא"כ אין זה אמיתית ענין מלכות (נשיא) – שאין עליו אלא ה' אלקיו (הוריות י, א במשנה).
(53 נסמן לעיל הערה 48, ולהעיר מכלי יקר פרשתנו שם בתחלתו.

(54 ונחים קיה, ב. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ב.
(55 ראה פרש"י (ד"ה מורא) ותוס' (ד"ה הר) תענית טז, א ועוד, לדליעה אחת זה ה' מקום העקידה.
(56 ראה הערה 47 בסופה.

(57 והיינו, שהבחירה המיוחדת במקום ה"מכוון ביותר" הדמזבח (בהר המורי' עצמו) הוא באופן שאין משנין אותו למקום אחר (אפילו) בהר המורי' – משא"כ הבחירה במקום המקדש שוללת, כל המקומות שאינם בהר המורי' (ראה לעיל פ"א ה"ג), ולא מצינו שמקום המקדש (בהר המורי') הוא, מכוון ביותר". ולהעיר מהל' ביהב"ח פ"ה ה"ז. וראה לטובו בפ"ה מ הנ"ל הערה 23.

ולהעיר מלשון הרמב"ם (הל' מלכים פ"א ה"ד), ובנה מקדש במקומו" – ראה לקו"ש ח"ח ע' 362 בהערה. וראה לקו"ש ח"ל ע' 70 ואילך.

(57*) וראה בכהנ"ל גם לקו"ש חכ"ד שם.

(58 ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 434 ואילך (ובהערות שם).

(59 ובלשון הרמב"ם (הל' ביהב"ח פ"ו ה"ט) – "לגבי קדושת המקדש וירושלים – שהיא, מפני השכינה ושכינה אינה בסילה". וראה לקמן הערה 62. וראה לקו"ש חט"ז שהערה 24 (הערה 12). ושם (סעיף 1 ואילך) באוכיכה, ע"ד הנצחיות שבמשכן ומקדושתו.

והקריבו קרבנות, מפני יודעם בנבואה שזהו ה, המקום אשר יבחר ה', יוצא, שפעולתם שהביאה לקדושת המקום המוגבלת, קשורה לבחירת ה' 62. לפי זה מובנת טוב יותר תפילת אברהם וסיכומה – „אשר יאמר היום” 63 (בכל יום, באופן נצחי) 64 בהר ה' יראה”.

(משוחחות ש"פ מטור"מ, דברים, עקב תש"מ)

62) להעיר ממשג"ת בלקו"ש ח"ח שם, שבחירת הקב"ה בנשיי נקבעה בפנימיותם ע"י קדושתם (מצד עבודתם בתומ"צ), ע"ש באריכה (ובהערה 71). וראה שם גם לענין קדושת הארץ.

ואולי י"ל ע"ז בעניניו (עכ"פ לדעת הרמב"ן), שע"י זה שהקריבו אדה"ר וכו' קרבנות במקום זה, נקבעה בחירת הקב"ה (שלאח"י) מלכתחילה בפנימיות בהמקום*. ובפרט ע"י הקרבנות שלאחרי הבחירה (ולהעיר מהענין דעבודתן מקדשתן – שבועות טו, א. ושי"ג).

ואולי י"ל שגם להרמב"ם כן הוא, דמה שס"ל שההשראה במקדש היא רק דרך מעביר, הוא מצד ההשראה כמו שבאה מלמעלה: אבל ע"י עבודת האדם כו' נקבעה בהמקום עצמו [להרמב"ן] – גם מצד ה, למעלה" אפ"ל התלבשות במקום, מצד כחו ית' הכל יכול].

ועפ"ז יומתק מה שהביא הרמב"ם ע"ז ד, אין משנין אותו ממקומו לעולם" ב' הענינים: בחירת הקב"ה וזה דבמקדש נעז"ז יצחק וכו', כי ע"ז נקבעה בחירת הקב"ה (הבל"ג) בהמקום עצמו, ולכן, אין משנין אותו ממקומו לעולם”.

ועד"ז לענין „קדושת המקדש וירושלים (בכלל) מפני השכינה ושכינה אינה בטלה” (כנ"ל הערה 59) דקביעת הקדושה, מפני השכינה” בהמקום הוא מצד זה שקדושה שלמה, כברמב"ם שם פ"ז הי"ד. וראה גם לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 221**.

63) וירא כבי. יד.

64) פרש"י עה"פ. וראה לקו"ת ר"פ ראה: ארו"ל כ"מ שנאמר היום הוא נצחי – באוה"ת ראה ע' תרסו מצדין לערה"כ של הסה"ד ערך היום (מסוטה מו, ב). – שם ע' תרלה כ' אשר כ"מ בערה"כ ערך מחר כו', דכל עוה"ז נקרא היום”. ואולי י"ל הטעם דמסקנתו מערך היום דוקא – כי נצחי כולל גם עוה"ב.

(* אף שאפשריות הדבר הוא מצד כחו ית' הכל יכול (כרובא לעיל בפנים סוף סעיף ז) – מ"מ, נעשה זה בפועל ע"י עבודת האדם.

(** ושם הערה 46 שורה המתחלת חוקרים נדפס: כורי וצ"ז: עקרים (בהוצאה שני' (תשמ"ז) נתקן).

מזבח לעולה לישראל”.

ובהלכה השניה הוא מוסיף, שבמקום זה יש (כבר לפני בחירת ה') גם קדושה מוגבלת, מפני שאדם הראשון וכדומה הקריבו בו קרבנות ומשם נברא אדם.

כלומר, במקום זה ישנן שתי המעלות 60.

לפי זה מובן, שאין סתירה בין הלכות בית הבחירה לבין „מורה נבוכים”. מהלכות בית הבחירה יוצא שמקום המקדש והמזבח הוא „מקום סגוליי להשראת השכינה”, וזה רק לגבי הקדושה המוגבלת הנובעת ממעשי בני-אדם, ואילו לגבי בחירת ה', אשר איננה מוגבלת, אומר הרמב"ם ב„מורה נבוכים”, שאין זה „כלי”, וזהו רק „דרך מעביר”, אך אין הקדושה שורה ומתלבשת בו.

[לעומת זאת סובר הרמב"ן, שמצד כח ה' הכל-יכול 61, במיוחד לאחר הבחירה, נעשית גם הקדושה לבלתי-מוגבלת, והיא חודרת ומתלבשת במקום].

ה. הקדושה המוגבלת קשורה גם לבחירת ה'

על כך יש להוסיף, גם לדעת הרמב"ם, שגם לקדושה המוגבלת הקשורה במקום עצמו, יש קשר לבחירת הקדוש-ברוך-הוא.

כיון שאברהם... הקימו שם מזבחות

60) וי"ל שזהו ב' הענינים בספרי פרשתנו עה"פ (יב, ה) כי אם אל המקום אשר יבחר ה' גו': דרוש על פי נביא יכול תמתין עד שיאמר לך נביא ת"ל לשכנו תדרשו ובאת שמה דרוש ומוצא* ואח"כ יאמר לך נביא. וראה לקו"ש ח"ל ע' 119 ואילך.

61) ראה אוה"ת ביאורו ו"ו וסה"מ תר"ל שצויינו לעיל הערה 17.

(* ובכמה כתי"י (הובאו בספרי הוצאת פינקלשטיין) ומצוא. ובי"ש: ואתה מוצא.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

הוספה

בשורת הגאולה

א.

עס זיינען שוין מקויים געוואָרן די סימנים אין חז"ל אויף סוף זמן הגלות און זמן הגאולה, כולל דעם סימן אין ילקוט שמעוני¹ (וואס איז נתפרסם געוואָרן לאַחרונה): "א"ר יצחק שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי אומות העולם מתגרין זה בזה, מלך פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי לארם ליטול עצה מהם כו', וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים ונופלים על פניהם ויאחזו אותם צירים כצירי יולדה, וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומר להיכן נבוא ונלך להיכן נבוא ונלך, ואומר להם בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם, מפני מה אתם מתיראים אל תיראו הגיע זמן גאולתכם, ולא כגאולה ראשונה גאולה אחרונה כי גאולה ראשונה הי' לכם צער ושעבוד מלכיות אחרי' אבל גאולה אחרונה אין לכם צער ושעבוד מלכיות אחרי'. [און דערנאָך איז ער ממשיך אין ילקוט:] שנו רבותינו בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם".

כן תהי' לנו, אַז מ'האָט מלכתחילה ניט וואָס צו זיך שרעקן וואָרום מ'האָט שוין די הבטחה אַז "אל תיראו (גם מלשון הבטחה), הגיע זמן גאולתכם",

וכן תהי' לנו, אז משיח צדקנו זאָל בפועל קומען שוין און שוין שטיין על גג בית המקדש און מכריז ומשמיע זיין, אַז משיח איז שוין געקומען!

אמן כן יהי רצון.

(משיחות ש"פ ראה, מבה"ח אלול תש"נ)

(1) ישע'י רמז תצט.

כבר נתקיימו כל הסימנים של חז"ל על סוף זמן הגלות וזמן הגאולה, כולל הסימן בילקוט שמעוני¹ (שנתפרסם לאחרונה): "א"ר יצחק שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי אומות העולם מתגרין זה בזה, מלך פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי לארם ליטול עצה מהם כו', וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים ונופלים על פניהם ויאחוז אותם צירים כצירי יולדה, וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומר להיכן נבוא ונלך להיכן נבוא ונלך, ואומר להם בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם, מפני מה אתם מתיראים אל תיראו הגיע זמן גאולתכם, ולא כגאולה ראשונה גאולה אחרונה כי גאולה ראשונה הי' לכם צער ושעבוד מלכיות אחרי' אבל גאולה אחרונה אין לכם צער ושעבוד מלכיות אחרי'. [ואח"כ ממשיך בילקוט:] שנו רבותינו בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם".

כן תהי' לנו, שמלכתחילה אין מה להבהל כי כבר הובטחנו ש"אל תיראו (גם מלשון הבטחה), הגיע זמן גאולתכם",

וכן תהי' לנו, שמשׁיח צדקנו יבוא כבר בפועל ויעמוד כבר על גג בית המקדש ויכריז וישמיע, שמשׁיח כבר בא!

אמן כן יהי רצון.

17.

נוסף על כללות הענין ד"אחכה לו בכל יום שיבוא"¹, ובפרט לאחרי ש"כלו כל הקיצין"², וסיימו כל עניני העבודה (כמדובר כמ"פ), נמצאים בשנה מיוחדת שהר"ת שלה "הי' תהי' שנת נפלאות אראנו", "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות",

– וכבר ראו בפועל כו"כ "נפלאות" הן בנוגע לגאולת הפרט והן בנוגע לגאולת הכלל, כולל ובמיוחד בנוגע לאחינו בני" שבמדינה ההיא, שרבים מהם יצאו מן המיצר אל המרחב, הן כפשוטו, והן (ובעיקר) בנוגע להאפשרות לחיות חיים יהודיים ע"פ התורה ומצוותי', ועד שבימים האחרונים ממש (ובאופן דפעולה נמשכת גם בימים אלה) התקיים הכינוס של שלוחי חב"ד (מכו"כ מדינות) במדינה ההיא – שבה נמצאת העיירה והערים ליובאוויטש, ליאדי, ליאזנא, רוסטוב ופטרבורג, שבהם חיו ופעלו נשיאי חב"ד במשך כו"כ דורות – נתכנסו השלוחים של נשיא חב"ד בדורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר בעיר הבירה של מדינה ההיא (מאסקווא), על מנת להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה והפצת המעיינות (דתורת חסידות חב"ד) חוצה, שעיי"ו אתי מר דא מלכא משיחא³ –

ובשנה זו עצמה – עומדים כבר בר"ח אלול, חודש החשבון של כל השנה, אשר, הסך-הכל דהחשבון הוא: "עד מתי"!!!

היתכן שבסיומם של י"א חדשים דשנת "נפלאות אראנו", משיח צדקנו עדיין לא בא?!...

* * *

---

(1) נוסח "אני מאמין" (נדפס בכמה סידורים) – ע"פ לשון הכתוב חבקוק ב, ג. פירוש המשניות להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפרק חלק היסוד הי"ב.
 (2) לשון חז"ל – סנהדרין צו, ב.
 (3) אגרת הבעש"ט הידועה – נדפס בכתר שם טוב (הוצאת קה"ת) בתחילתו. ובכ"מ.

ובנוגע לפועל:

יש לפרסם ולעורר בכל מקום ומקום ע"ד העבודה המיוחדת דחודש אלול המרומזת בחמשת הראשי-תיבות דתורה תפלה גמ"ח תשובה וגאולה, ובהדגשה מיוחדת בנוגע לר"ת החמישי, ענין הגאולה, כפי שחודרת בכל עניני העבודה, עי"ז שחדורים ונעשים ברוחה של הגאולה (כולל ובמיוחד ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה וביהמ"ק), מתוך צפי' וודאות גמורה שתיכף ומיד ממש רואים בעיני בשר ש"הנה זה (המלך המשיח) בא"⁴.

ובפשטות:

להכריז ולפרסם בכל מקום – בדברים היוצאים מן הלב – שהקב"ה אומר (ע"י עבדיו הנביאים) לכאור"א מישראל „ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה“, ועד שהיום ממש רואים בעיני בשר ברכת הגאולה האמיתית והשלימה.

[ויש להוסיף ולהדגיש שההכרזה והפרסום דכהנ"ל צ"ל גם ע"י אלה שטוענים שעדיין לא נקלט ענין זה (בשלימות) בהבנה והשגה והכרה שלהם, דכיון שגם אצלם ישנו ענין האמונה בשלימות, יכולים (ובמילא צריכים) הם לפרסם הדברים לאחרים החל מבני ביתו (שבודאי אינם צריכים „לסבול“ מזה שעדיין לא הונח הדבר בשכלו), וכל אלה שנמצאים בסביבתו, כל אחד ואחת מישראל, ובודאי שע"י ההשתדלות המתאימה יתקבלו הדברים ויפעלו פעולתם, כולל גם אצל המכריז והמפרסם, שיוקלט אצלו בפנימיות וכו'].

(משיחות ש"פ ראה, א' דר"ח אלול תנש"א)

---

(4) שה"ש ב, ת. שהש"ר עה"פ.

לעילוי נשמת
ר' יעקב בן ר' חיים ע"ה
לערנער
נפטר ביום אדר"ח אלול - ל' מנחם-אב
ת. נ. צ. ב. ה.
*

נדפס ע"י נכדו
הרה"ת ר' ליב מרדכי זוגתו מרת אסתר שיחיו
לערנער

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>